

ІСТОРІЯ ЗАНЕПАДУ МОНАСТИРІВ НАГАДУЄ УНІВЕРСИТЕТАМ ПРО НЕБЕЗПЕКУ

На сайті Times Higher Education опубліковано статтю Джеффа Малгана «Як показує історія, університети мають пристосовуватися до мінливого світу або зникнути».

У ній автор розмірковує над тим, чому університети, попри свою безпрецедентну силу й вплив, дедалі частіше стикаються з викликами, які вимагають не окремих реформ, а переосмислення самої моделі їхнього існування. Останнім часом вища освіта пережила небачене розширення: якщо у 1960 році у світі навчалось близько 13 мільйонів студентів, то нині їх понад 260 мільйонів; кількість університетів зросла приблизно з однієї до понад п'ятдесяти тисяч, а їхній сукупний річний обіг наближається до трильйона доларів. Багато університетів стали ключовими економічними центрами своїх регіонів або важливими джерелами експортних надходжень. Проте саме цей грандіозний масштаб робить систему менш гнучкою та більш вразливою до мінливого світу. П'ять століть тому європейські монастирі були осередками знань, багатства й суспільного авторитету, вони здавалися непохитними інституціями, однак за декілька

століть втратили своє значення через нездатність своєчасно усвідомити масштабні зміни, такі як поява книгодруку, реформація, поширення емпіричного наукового підходу. На думку автора, сучасні університети ризикують повторити цю помилку, якщо будуть й надалі недооцінювати зміни, що відбуваються, зокрема – стрімкий розвиток штучного інтелекту. Пітер Друкер наприкінці 1990-х років пророкував швидке зникнення університетських кампусів через цифрові технології, але очне навчання й надалі забезпечує соціальну взаємодію та передачу неформальних знань, які важко замінити технологіями. Разом із тим, сьогодні процеси викладання, навчання й наукових досліджень входять у період глибоких змін під впливом ШІ та нових цифрових моделей створення й поширення знань. Другим важливим чинником, який не можна нехтувати, є політичне середовище – посилення критики університетів, звинувачення їх в елітарності, надмірній бюрократизації, ідеологічній упередженості. Натомість відповідь самих університетів часто зводиться до вимог збільшити фінансування або гарантувати ширшу автономію, тоді як фундаментальні питання їхньої суспільної ролі залишаються без належного осмислення. Не вирішуються належним чином внутрішні проблеми університетської системи: установи, які базують свою діяльність на дослідженнях, експериментах і доказах, майже не застосовують ці підходи до власного розвитку. Натомість переважає інституційний ізоморфізм: університети дедалі більше копіюють один одного, використовуючи однакові формати навчальних програм, лекцій, підготовки докторів філософії та академічної кар'єри незалежно від особливостей країни чи суспільних потреб. Експерименти все частіше відбуваються поза межами традиційної системи, достатньо згадати нові освітні моделі London Interdisciplinary School, New Model Institute for Technology and Engineering, Krea University, а також крупні онлайн-платформи (Coursera, FutureLearn), Focused Research Organisations у сфері науки. Університетський сектор не має власних механізмів систематичного вивчення, оцінювання й масштабування таких інновацій, а їхня реакція на фінансові труднощі зосереджена на управлінських, а не стратегічних питаннях. Замість глибокого переосмислення своєї місії університети звертаються до консультантів, які пропонують злиття установ, централізацію управління та розширення бюрократичного апарату. Автор пропонує переглянути суспільний договір між університетами та державою, радикально спростити організацію наукових досліджень, переосмислити зв'язок між викладанням і дослідженнями, а також більш активно використовувати штучний інтелект для розвитку метакогнітивних умінь студентів, а не лише для підтримки традиційних освітніх моделей. Таким чином багатовікова історія університетів не гарантує їм незмінного та успішного майбутнього. Здатність критично переосмислювати власну діяльність і своєчасно адаптуватися до нових умов є необхідною передумовою того, що університети й надалі залишатимуться провідними осередками створення знань.

Детальніше:

<https://www.timeshighereducation.com/opinion/history-shows-universities-must-adapt-changing-world-or-die>

Фото: pixabay.com

#НРАТ_Усі_новини #НРАТ_TimesHigherEducation #НРАТ_ШтучнийІнтелект
#НРАТ_Науковцям_новини #НРАТ_Освітянам_новини

2026-07-17

Інформація з офіційного вебпорталу Національного репозитарію академічних текстів